

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Stanowisko negocjacyjne
Zarządu Województwa Opolskiego
dotyczące Kontraktu Programowego
dla Województwa Opolskiego
[perspektywa finansowa 2021-2027]

OPOLE, SIERPIEŃ 2021

Załącznik do uchwały nr 5376/2021 z dnia 24 sierpnia 2021 r.
w sprawie zmiany uchwały 4876/2021 z dnia 31 maja 2021 r.
w sprawie przyjęcia *Stanowiska negocjacyjnego Zarządu Województwa Opolskiego*
dotyczącego Kontraktu Programowego dla Województwa Opolskiego

OPRACOWANIE:

INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA

DEPARTAMENT FUNDUSZY EUROPEJSKICH UMWO

REFERAT ZARZĄDZANIA I PROGRAMOWANIA

Spis treści

WPROWADZENIE.....	5
I. Sytuacja województwa opolskiego na tle średniej UE oraz kraju.....	8
II. Odniesienie do treści Kontraktu Programowego dla Województwa Opolskiego	16
1. ALOKACJA NA PROGRAM REGIONALNY <i>FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA OPOLSKIEGO</i> <i>2021-2027</i>	16
2. KONCENTRACJA TEMATYCZNA	17
3. ODSTĘPSTWA OD LINII DEMARKACYJNEJ	17
4. ZAPROGRAMOWANIE ŚRODKÓW W FORMULE PROJEKTU HYBRYDOWEGO	24
5. WSPARCIE PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU PUBLICZNEJ INFRASTRUKTURY BADAWCZEJ .	24
6. WSPARCIE PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU E-ZDROWIA.....	26
7. DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z ROZWOJEM OBSZARÓW WIEJSKICH	26
8. WSPARCIE OBSZARÓW STRATEGICZNEJ INTERWENCJI O ZNACZENIU KRAJOWYM I REGIONALNYM	27
9. PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE	34
III. Uwagi proceduralne do treści Kontraktu Programowego dla Województwa Opolskiego .	40
Podsumowanie	45

Załącznik do uchwały nr 5376/2021 z dnia 24 sierpnia 2021 r.
w sprawie zmiany uchwały 4876/2021 z dnia 31 maja 2021 r.
w sprawie przyjęcia *Stanowiska negocjacyjnego Zarządu Województwa Opolskiego*
dotyczącego Kontraktu Programowego dla Województwa Opolskiego

WPROWADZENIE

Zgodnie z Ustawą *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*¹ Kontrakt Programowy stanowi podstawę do negocjacji z Komisją Europejską programu służącego realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności, opracowanego przez zarząd województwa.

Przedmiotem Kontraktu jest określenie kierunków i warunków dofinansowania Programu Regionalnego pn. *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*, w tym przedsięwzięć priorytetowych.

Źródłami finansowania Kontraktu są: środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) przeznaczone na realizację Programu Regionalnego, środki z budżetu państwa, środki z budżetu Województwa Opolskiego, środki z budżetu innych jednostek samorządu terytorialnego i inne środki publiczne oraz środki prywatne.

Kontrakt Programowy stanowi umowę zawartą pomiędzy ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego (przedstawicielem strony rządowej) a Zarządem Województwa Opolskiego (strona samorządowa), będącym Instytucją Zarządzającą Programem Regionalnym.

Stanowisko negocjacyjne Zarządu Województwa Opolskiego dotyczące Kontraktu Programowego dla Województwa Opolskiego zawiera w szczególności propozycje wykorzystania alokacji przeznaczonej na realizację Programu Regionalnego, a także odnosi się do treści Kontraktu Programowego, m.in. w zakresie wymogów koncentracji tematycznej, a także wsparcia dla Obszarów Strategicznej Interwencji o znaczeniu krajowym i regionalnym.

Dokument wskazuje również propozycje przedsięwzięć priorytetowych o szczególnym znaczeniu dla rozwoju województwa lub kraju, wskazuje przeznaczenie części alokacji na wsparcie inwestycji w formule projektu hybrydowego, na działania dedykowane wsparciu

¹ t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057.

projektów z zakresu ochrony zdrowia, na działania związane z rozwojem obszarów wiejskich, jak również propozycje województwa w zakresie odstępstw od zapisów linii demarkacyjnej².

Formułując *Stanowisko* Zarząd Województwa Opolskiego wziął pod uwagę najważniejsze dla regionu dokumenty strategiczne, tj. *Strategię Rozwoju Województwa Opolskiego. Opolskie 2030*³ (SRWO 2030), *Regionalną Strategię Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2027*⁴ oraz wnioski z analiz gospodarczych i społecznych.

Uwzględnione zostały także cele ogólne wynikające z krajowych dokumentów strategicznych, m.in. takich jak: *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*⁵, będąca kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*⁶ - stanowiąca podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa oraz zapisy projektu *Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce*⁷, która określa strategię interwencji funduszy europejskich w ramach polityk unijnych: polityki spójności i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2021-2027.

Obecna wersja *Stanowiska* jest aktualizacją dokumentu, który został przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Opolskiego nr 4876/2021 z dnia 31 maja 2021 r. i przekazany do Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR). Dokumentami wyjściowymi do przygotowania przedmiotowego *Stanowiska* były materiały przekazane przez stronę samorządową do MFiPR na potrzeby pierwszego spotkania negocjacyjnego, które miało miejsce w dniu 18 marca 2021 r., podczas którego przyjęto, iż przyznana alokacja podstawowa ulegnie zwiększeniu o środki z tzw. rezerwy, tj. o ok. 254 mln EUR. W związku z tym dane przedstawione w pierwszym *Stanowisku* odnosiły się do planowanej łącznej szacowanej alokacji w wysokości 1 017 mln EUR.

² *Linia demarkacyjna. Podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027*, zatwierdzona przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dnia 17 lutego 2021 r.

³ Projekt dokumentu przyjęty uchwałą nr 5217/2021 z dnia 27 lipca 2021 r. po konsultacjach społecznych (<https://www.opolskie.pl/2021/03/strategia-opolskie-2030/>). Planuje się przyjęcie dokumentu przez Sejmik Województwa Opolskiego w październiku 2021 r.

⁴ Projekt dokumentu przyjęty uchwałą nr 1765/2019 z dnia 18 listopada 2019 r.

⁵ Przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 8 z dnia 14 lutego 2017 r. (M.P. poz. 260)

⁶ Przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 102 z dnia 17 września 2019 r. (M.P. poz. 1060).

⁷ Projekt dokumentu opublikowany przez MFiPR w dnia 18 stycznia 2021 r..

W dniu 6 sierpnia 2021 r. MFiPR [znak pisma: DRP-IV.530.9.2021.3 z 26 lipca 2021 r.] przekazało do strony samorządowej projekt Kontraktu Programowego dla Województwa Opolskiego wraz z odniesieniem do zapisów związanych z realizacją Programu Regionalnego proponowanych w *Stanowisku* przyjętym w dniu 31 maja 2021 r

W ostatniej części *Stanowiska* przedstawiono uwagi/komentarze w odniesieniu do kwestii proceduralnych zaproponowanych w treści projektu Kontraktu Programowego przekazanego stronie samorządowej przez MFiPR pismem z dnia 26 lipca 2021 r.

I. Sytuacja województwa opolskiego na tle średniej UE oraz kraju

Z roku na rok widoczny jest wzrost dla województwa opolskiego wskaźnika dot. wielkości PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej.

- **Wartość PKB per capita (w PPS) w województwie opolskim w 2019 r. wynosiła 57,6% średniej UE-27.** W okresie 2004-2019 dystans pomiędzy województwem opolskim, a UE mierzony PKB na mieszkańca (w PPS) zmalał o 14,6 p.p., aczkolwiek na tle polskich regionów Opolskie powiększyło swój dystans w odniesieniu do średniej krajowej z 8,00 p.p. w roku 2004 do aż 15,4 p.p. w roku 2019 - **zarówno w roku 2004, jak też w roku 2018 opolskie wyprzedza pod tym względem tylko pięć województw Polski Wschodniej.**

Tabela 1. Wielkość PKB na mieszkańca wg parytetu siły nabywczej na tle UE=100

REGION	UE28=100 2004	UE27=100 2018	UE27=100 2019
Warszawski Stołeczny	106	156	160,4
Dolnośląski	51	78	79,9
Wielkopolski	54	76	79,2
Śląski	56	74	74,7
Pomorski	49	69	71,1
Łódzki	46	66	68,8
Małopolski	44	65	66,8
Mazowiecki Regionalny	40	60	63,1
Zachodniopomorski	45	59	60,7
Lubuski	45	58	59,3
Kujawsko-Pomorski	44	57	58,1
Opolski	43	56	57,6

REGION	UE28=100 2004	UE27=100 2018	UE27=100 2019
Świętokrzyski	40	51	52,3
Warmińsko-Mazurski	38	49	50,0
Podlaski	37	50	52,6
Podkarpacki	36	50	51,2
Lubelski	35	48	49,9
Polska	51	71	73,0

Źródło: *Opracowanie własne Instytucji Zarządzającej na podstawie:*

danych tymczasowych Eurostatu dla polskich regionów:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00006/default/table?lang=en>

danych ostatecznych Eurostatu dla Polski:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en>

W latach 2004-2018 w woj. opolskim obserwuje się wzrost wartości PKB i PKB per capita (w ujęciu nominalnym, w cenach bieżących):

- Pomimo obserwowanego wzrostu wartości PKB w ujęciu nominalnym (w cenach bieżących) z poziomu 21 992 mln PLN w 2004 r. do poziomu 43 353 mln PLN w 2018 r., udział województwa opolskiego w PKB Polski spadł z 2,4% w 2004 r. (14. miejsce w kraju) do 2% w 2018 r. (16. miejsce w kraju).
- Pomimo zaobserwowanego również wzrostu PKB per capita (z 20 870 PLN w 2004 r. do 43 879 PLN w 2018 r. – wzrost ten był większy w dwunastu województwach), PKB per capita w woj. opolskim w odniesieniu do średniej krajowej spadł z poziomu 85,4% w 2004 r. do poziomu 79,4% w 2018 r. (spadek o - 6,0 p.p.). Pod względem tej zmiany **opolskie zajęło 10. miejsce w kraju.**

Tabela 2. Przyrost PKB opolskiego w porównaniu z pozostałymi województwami w okresie

2004 – 2018 (w cenach bieżących), w %

WOJEWÓDZTWO	PKB 2004 -2018 r. [%]	PKB NA OSOBĘ 2004 -2018 r. [%]
POLSKA	127,4	126,0
MAZOWIECKIE	151,6	139,9
DOLNOŚLĄSKIE	145,4	144,9
MAŁOPOLSKIE	145,0	134,9
POMORSKIE	137,5	123,7
WIELKOPOLSKIE	136,8	128,0
PODKARPACKIE	123,0	119,8
ŁÓDZKIE	118,0	128,8
PODLASKIE	116,0	119,9
LUBUSKIE	111,1	109,7
LUBELSKIE	109,9	116,5
KUJAWSKO-POMORSKIE	109,7	108,4
ZACHODNIOPOMORSKIE	109,4	108,5
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	106,4	106,0
ŚLĄSKIE	103,1	110,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	98,0	105,3
OPOLSKIE	97,1	110,2

Źródło: *Opracowanie własne Instytucji Zarządzającej na podstawie danych GUS.*

Mając na względzie cel, jakim jest **zwiększenie spójności terytorialnej regionu**, należy podkreślić jak duże jest zróżnicowanie wewnątrz województwa opolskiego, które składa się z dwóch podregionów: nyskiego i opolskiego [NUTS 3]:

- **Zarówno podregion nyski, jak i podregion opolski straciły względem średniej krajowej, zarówno w przypadku wartości PKB na mieszkańca, jak i PKB na km²** (podregion nyski - PKB na mieszkańca - odpowiednio 62,3% w roku 2004 do 60,2% w roku 2017; podregion opolski - PKB na mieszkańca - odpowiednio 99,3% w roku 2004 do 90,9% w roku 2017).
- Jednakże zauważenia wymaga, jak wskazują powyższe dane, iż na poziomie ww. podregionów występuje silne zróżnicowanie w zakresie rozwoju - podregion opolski w zakresie PKB na mieszkańca osiągnął poziom 91% średniej krajowej, a podregion nyski zaledwie 60% średniej krajowej, co daje wynik **znacznie mniejszy, niż w każdym z województw Polski Wschodniej.**

Fundusze europejskie w latach 2004-2019 oddziaływały w istotnym stopniu na wzrost gospodarczy, aktywność inwestycyjną oraz rynek pracy, jak również wywołały zauważalny wzrost zatrudnienia i spadek bezrobocia.

W zakresie rynku pracy należy wskazać, iż w roku wejścia do UE województwo opolskie charakteryzowało się wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 20-64 wynoszącym 55,8% (2004 r.), natomiast w 2019 r. wynoszącym 72,5%. Blisko 14% (2,3 p.p.) odnotowanego w tym okresie wzrostu było efektem oddziaływania funduszy unijnych⁸.

Jednakże kryzys spowodowany pandemią niezwykle mocno uderzył w rynek pracy powodując odwrócenie spadkowej tendencji poziomu bezrobocia notowanej w regionie w ostatnich latach. Wskazuje na to m.in. **stopa bezrobocia**, która w województwie opolskim, począwszy od marca 2020 r., sukcesywnie rośnie i **wg stanu na grudzień 2020 r. wynosiła 6,9%** (średnia dla Polski 6,2%) podczas, gdy w analogicznym okresie 2019 roku - 5,8%.

Ponadto na Opolszczyźnie stopa bezrobocia szybciej rośnie, niż w kraju. W grudniu 2020 roku w powiatowych urzędach pracy województwa opolskiego zarejestrowanych było 24 976 osób bezrobotnych. To o **628 osób więcej niż w listopadzie 2020 r.** oraz o **4 028 osób więcej niż w grudniu 2019 r.**, co oznacza 19% wzrost bezrobocia rok do roku. Co niepokojące,

⁸ *Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski i regionów w latach 2004-2019*, Krajowe Obserwatorium Terytorialne, Warszawa 2020 r., str. 42.

najwięcej bezrobotnych znajdowało się w przedziale wiekowym 25-34 lata (26,5%) oraz 35-44 lata (23,8% ogółu).

Wnioski dla województwa opolskiego

Ludność:

- Opolszczyzna jest najmniejszym regionem w kraju pod względem powierzchni oraz najmniej licznym (982,6 tys. mieszkańców wg stanu na 31 grudnia 2019 r.), wobec tego jest **regionem szczególnie podatnym na zmiany bezwzględnej liczby ludności** w wyniku ruchu naturalnego (urodzenia, zgony) oraz wędrówkowego (migracje). **W latach 2008-2018 spadek liczby ludności wyniósł 8,5%** - region jest jednym z najszybciej wyludniających się obszarów w Europie⁹.
- Zakończone w 2019 roku badanie pn. *Wpływ depopulacji na perspektywy rozwojowe województw opolskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego* **rekomenduje wspieranie w latach 2021-2027 inicjatyw z zakresu zapobiegania niekorzystnym trendom demograficznym**, zwłaszcza na obszarach zagrożonych depopulacją w stopniu wysokim, bądź bardzo wysokim¹⁰.
- Realizowane przez władze regionu przedsięwzięcia wynikające z przyjętej w 2014 roku *Specjalnej Strefy Demograficznej* znacznie poprawiły warunki życia na każdym jego etapie, jednak nie doprowadziły do odwrócenia negatywnych trendów demograficznych, w tym w szczególności do wzrostu poziomu dzietności, co potwierdza konieczność dalszej kontynuacji działań w tym zakresie.

Wskaźnik PKB:

- Niepokojąca jest **ostatnia pozycja regionu pod względem niskiej dynamiki przyrostu PKB** w latach 2004-2018 - pozycja najłabszego regionu (poza makroregionem Polski Wschodniej) **wymaga podjęcia konsekwentnych działań w aspekcie potencjałów i barier terytorialnych**.
- Niezbędna jest więc **kontynuacja wsparcia w celu poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej i dalszego rozwoju województwa opolskiego ze środków UE, w celu osiągnięcia strategicznego wyzwania regionu, tj. dobrej jakości życia**.

⁹ Informacja o wynikach kontroli Najwyższej Izby Kontroli pn. Przeciwdziałanie depopulacji Opolszczyzny, Opole 2020 r.

¹⁰ Raport *Programowanie działań zaradczych w zakresie depopulacji dla województwa opolskiego. Wnioski i rekomendacje z badania pn. Wpływ depopulacji na perspektywy rozwojowe województw: opolskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego*, Opole 2019 r., str. 5.

- Analiza kształtowania się PKB na mieszkańca w woj. opolskim względem reszty Polski wskazuje, że jedynie miasto Opole zarówno w roku 2004, jak też w roku 2016 przekraczało średni poziom w kraju¹¹. **Jednak pozycja stolicy województwa wśród innych miast tej kategorii w Polsce jest bardzo słaba.**

B+R:

- **Województwo opolskie jest relatywnie naj słabsze pod względem innowacyjności i nakładów na B+R.** Plasuje się na 4. miejscu od końca wśród pozostałych regionów kraju. Wskazuje to także MFiPR w materiale dotyczącym *Podziału alokacji na programy regionalne*, opracowanym na potrzeby projektu Umowy Partnerstwa.
- Aby mogło się stać konkurencyjne i mogło dorównać w tym zakresie innym regionom, a przynajmniej widocznie zmniejszyć dystans do innych regionów, **niezbędne jest położenie dużego nacisku na ten obszar i jego znaczne wzmocnienie w perspektywie finansowej 2021-2027.**

Organizacje pozarządowe¹²:

- **Mała liczba organizacji pozarządowych działających np. w obszarze zdrowia i pomocy społecznej** (pożądanych z punktu widzenia wdrażania funduszy europejskich) – przeważają organizacje zajmujące się sportem, turystyką, rekreacją i aktywnością hobbystyczną – różnica w tym zakresie w stosunku do kraju wynosi ok 6% .
- Mały zasięg opolskich organizacji pozarządowych - trzykrotnie większy jest udział organizacji o najbardziej lokalnej skali działań – obejmującej sąsiedztwo, osiedle lub dzielnicę (w województwie opolskim jest ich 17%, w Polsce - 5%).
- **Słaba kondycja ekonomiczna regionalnych NGOs-ów** - na Opolszczyźnie niemal co druga organizacja miała w 2014 r. roczne przychody nie większe niż 10 tys. PLN, a więc przeciętne przychody w tym regionie są ponad dwukrotnie mniejsze niż w skali kraju.
- **Słaba ekonomizacja organizacji pozarządowych** wyrażona liczbą NGOs-ów prowadzących działalność gospodarczą (w regionie funkcjonuje 11% takich organizacji w stosunku do 27% w całej Polsce).

¹¹ Ekspertyza pn. *Produkt Krajowy Brutto w powiatach województwa opolskiego – wnioski dla polityki regionalnej województwa* (T. Brodzicki, D. Ciołek, J. Szlachta), Instytut Rozwoju, ekspertyza na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego Departamentu Polityki Regionalnej i Przestrzennej, str.39.

¹² Wg danych za 2014 r., na podst. badania *Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015*, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2016 r.

- Niezadawalający udział NGOs-ów w konsultacjach społecznych, organizowanych przez lokalny samorząd na Opolszczyźnie – w 2014 r. w tego typu konsultacjach wzięło udział 28% organizacji (w całej Polsce 39%).
- Na słabą aktywność społeczną wyrażoną poprzez stan III sektora w regionie (2. miejsce od końca w kraju) wskazuje również MFiPR w materiale dotyczącym *Podziału alokacji na programy regionalne*, opracowanym na potrzeby projektu Umowy Partnerstwa.

Podkreślić należy, iż województwo opolskie jest **jednym z 5 regionów**, które poza środkami, jakie ma otrzymać w ramach programu regionalnego, **nie zostało objęte żadnym dodatkowym wsparciem**, na które mogą liczyć inne regiony w postaci środków z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji (FST) oraz Polski Wschodniej (PW).

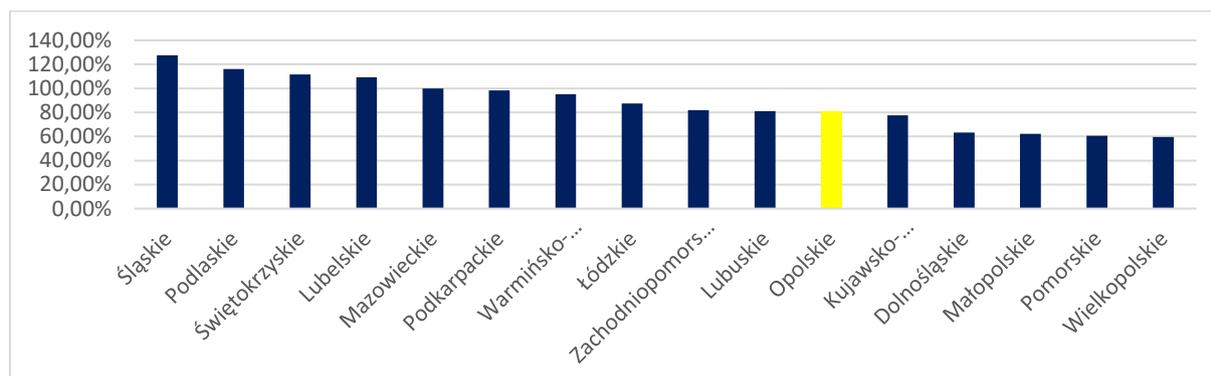
Biorąc pod uwagę wskazane dodatkowe alokacje dla kilkunastu regionów ze środków FST oraz PW, województwo opolskie spada na **11. miejsce w kraju pod względem porównania alokacji obu perspektyw**, co stawia nasz region tylko przed województwami z dużo szybszym tempem rozwoju (Wykres 1).

Ponadto, w przypadku województwa opolskiego wartość środków UE z RPO w przeliczeniu na mieszkańca wynosi 776,49 PLN, podczas gdy uwzględniając środki FST oraz PW dla porównywalnego pod względem liczby ludności Świętokrzyskiego wartość ta wynosi aż 1 235,05 PLN na jednego mieszkańca, tzn. o ok. 60 % więcej niż Opolskie.

Z powyższych wniosków wynika, że woj. opolskie powinno w perspektywie 2021-2027 znaleźć się w grupie regionów UE o najwyższej alokacji środków z polityki spójności, tym samym otrzymać środki w pełnej wnioskowanej alokacji.

Wykres 1. Alokacja programów regionalnych + FST + PW 2021-2027 w stosunku do RPO 2014-2020 –

Opolskie 11. miejsce w Polsce

Załącznik do uchwały nr 5376/2021 z dnia 24 sierpnia 2021 r.
w sprawie zmiany uchwały 4876/2021 z dnia 31 maja 2021 r.
w sprawie przyjęcia *Stanowiska negocyjnego Zarządu Województwa Opolskiego*
dotyczącego Kontraktu Programowego dla Województwa Opolskiego

*Źródło: Opracowanie własne Instytucji Zarządzającej na podstawie projektu Umowy
Partnerstwa z dnia 18 stycznia 2021 r.*

II. Odniesienie do treści Kontraktu Programowego dla Województwa Opolskiego

1. ALOKACJA NA PROGRAM REGIONALNY FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA OPOLSKIEGO 2021-2027

[art. 5, ust. 1, 2 i 3]

Zgodnie z zapisami projektu Kontraktu Programowego na realizację Programu Regionalnego przeznaczona jest alokacja w wysokości **920 999 577 EUR**, w tym:

- 690 114 270 EUR - EFRR
- 230 885 307 EUR - EFS+
- 26 671 530 EUR - pomoc techniczna z EFRR
- 8 985 713 EUR - pomoc techniczna z EFS+

Zgodnie z pierwotną treścią projektu Kontraktu Programowego dokument nie wskazywał wysokości dodatkowej alokacji, którą Minister miał przeznaczyć docelowo na realizację Programu Regionalnego pn. *Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*.

Zgodnie z zapisami projektu Umowy Partnerstwa z 18 stycznia 2021 r. 25%, tj. 7,1 mld EUR środków zostało wskazane jako środki do rozdysponowania między regiony w ramach negocjacji Kontraktu Programowego. Udział % dla województwa opolskiego w podziale podstawowej alokacji wskazany został na poziomie 3,6%.

Biorąc pod uwagę powyższe, szacunkowa wartość dodatkowej alokacji, o jaką mogła zostać zwiększona przyznana wcześniej alokacja podstawowa dla województwa opolskiego wynosiła **254 mln EUR**. Podejście powyższe było zgodne z metodologią MFIPR przedstawioną w materiale pn. *Podział alokacji na programy regionalne* (algorytm podziału środków na potrzeby projektu Umowy Partnerstwa) i wyliczone w oparciu o wskaźniki tam zaprezentowane.

Z powyższego wynikało, iż łączna wysokość alokacji, jaką powinno otrzymać województwo opolskie, aby zrealizować zawarte w Programie Regionalnym założenia, mogłaby stanowić **1 017 mln EUR**.

Ostateczny podział alokacji na programy regionalne na lata 2021-2027 został przedstawiony przez stronę rządową na spotkaniu z regionami w dniu 23 czerwca 2021 r.

Łączna alokacja dla województwa opolskiego została wskazana na poziomie 920 999 577 EUR, co stanowi 3,24% środków na Programy Regionalne 2021-2027, w tym:

- 763 473 952 EUR - stanowi alokacja podstawowa
- 157 525 625 EUR - stanowi rezerwa.

2. KONCENTRACJA TEMATYCZNA

[art. 7, ust. 2]

Strona samorządowa zobowiązuje się do osiągnięcia przedstawionych poniżej poziomów koncentracji tematycznej:

- CP1 – nie mniej niż **89 714 855 EUR** (tj. ok. **13%** środków EFRR)
- CP2 – nie mniej niż **255 282 708 EUR** (tj. ok. **36,99%** środków EFRR (z niskoemisyjnej mobilności miejskiej wlicza się jedynie 50% alokacji)
- na **wydatki/cele klimatyczne** – nie mniej niż **258 914 196 EUR** (tj. ok. **37,52%** środków EFRR)
- na działania z zakresu **włączenia społecznego** – nie mniej niż **68 147 453 EUR** (tj. ok. **29,52%** środków EFS+)
- na **zrównoważony rozwój obszarów miejskich**, wdrażany w szczególności z wykorzystaniem ZIT – nie mniej niż **122 200 328 EUR** (tj. ok. **17,71%** środków EFRR).

3. ODSTĘPSTWA OD LINII DEMARKACYJNEJ

[art. 7, ust. 3 i 4, Załącznik nr 3]

Indywidualne odstępstwa od generalnych zasad demarkacji na etapie programowania możliwe są jedynie w wyjątkowych sytuacjach, gdy taka potrzeba wynika ze specyfiki, bądź celów danego programu regionalnego.

Jednym z planowanych do realizacji przedsięwzięć priorytetowych jest projekt zgłoszony przez Miasto Opole pn. *PNT eXperience – rozbudowa Parku Naukowo – Technologicznego w Opolu w zakresie przestrzeni centrum przetwarzania danych oraz utworzenie platformy chmurowej eXperience dla MŚP w branży wysokich technologii*. Projekt wpisuje się w zakres Celu Polityki 1 w ramach celu szczegółowego 4 *Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości*.

W ramach Programu Regionalnego planuje się również dofinansowanie inwestycji dotyczącej termicznego przetwarzania odpadów medycznych. Kwestia utylizacji odpadów medycznych urosła do rangi problemu nie tylko z uwagi na znaczne zwiększenie ilości tych odpadów przez pandemię Covid-19. Na terenie województwa opolskiego jedyna firma, która zajmuje się utylizacją odpadów medycznych, tj. Remondis, w ostatnim czasie podniosła stawkę z 3,00 do 7,00 PLN netto za kilogram odpadów, co generuje znaczne koszty dla placówek medycznych w województwie. Brak w województwie spalarni odpadów medycznych powoduje ich transport do woj. lubuskiego lub podkarpackiego. Utworzenie spalarni odpadów medycznych w województwie opolskim z pewnością obniżyłoby i tak wysokie koszty dla szpitali i innych placówek ochrony zdrowia.

Ponadto w ramach Programu Regionalnego planuje się:

- wsparcie inwestycji w zakresie wymiany indywidualnych źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych w zakresie Celu Polityki 2 w ramach celu szczegółowego 1 *Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, promowanie środków na rzecz efektywności energetycznej*

oraz

- wsparcie personelu/kadr systemu ochrony zdrowia poprzez m.in. podnoszenie kwalifikacji (kursy, szkolenia) oraz system zachęt w zakresie Celu Polityki 4 w ramach celu szczegółowego (k) *Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze*

szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Wobec powyższego, w Tabeli 3 przedstawiono propozycję odstępstw województwa opolskiego od zapisów linii demarkacyjnej.

Tabela 3. Rodzaje projektów, dla których proponuje się odstępstwa dla województwa opolskiego w ramach Programu Regionalnego dla województwa opolskiego

Cel polityki	Cel szczegółowy	Treść linii demarkacyjnej	Zakres odstępstwa RPO od linii demarkacyjnej
<p>CP 1 <i>Bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej</i></p>	<p>(iv) <i>Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</i></p>	<p>Rodzaj projektu: Budowa potencjału ośrodków Innowacji</p> <p>Poziom krajowy: Budowa potencjału ośrodków innowacji, w tym DIH-ów (infrastruktura, aparatura, know-how, szkolenia, kadry, inne) w związku z nową usługą/funkcją</p> <p>Poziom regionalny: Budowa potencjału IOB, w tym ośrodków innowacji (infrastruktura, zasoby, kompetencje)</p> <p>Wsparcie jako element projektu z zakresu wzmocnienia potencjału regionu w zakresie B+R, w tym</p>	<p>Uwzględnienie w katalogu beneficjentów: JST.</p> <p>Planowane typy przedsięwzięć, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowanie potencjału IOB, w tym ośrodków innowacji

Cel polityki	Cel szczegółowy	Treść linii demarkacyjnej	Zakres odstępstwa RPO od linii demarkacyjnej
		budowania ekosystemu innowacji (beneficjent: samorząd woj.).	
CP 2 <i>Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, przystosowania się do zmiany klimatu oraz zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem</i>	(vi) <i>Wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym</i>	brak	Wsparcie inwestycji dot. termicznego przetwarzania odpadów medycznych
CP 2 <i>Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa (...)</i>	(i) <i>Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</i>	Rodzaj projektu: Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkaniowych (...)	Wsparcie inwestycji dot. wymiany indywidualnych źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych

Cel polityki	Cel szczegółowy	Treść linii demarkacyjnej	Zakres odstępstwa RPO od linii demarkacyjnej
		Wielorodzinne budynki mieszkalne: budynki spółdzielni / wspólnoty, TBS, budynki komunalne	
CP 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym (...)	(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej	Szkolenia pracowników systemu ochrony zdrowia służące poprawie efektywności funkcjonowania tego systemu, w tym podnoszenie kompetencji kadry zarządzającej podmiotami leczniczymi. Rodzaj projektu: wsparcie rozwiązań systemowych w obszarze systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	Wsparcie personelu/kadr systemu ochrony zdrowia poprzez m.in. podnoszenie kwalifikacji (kursy, szkolenia) oraz system zachęt.

Cel polityki	Cel szczegółowy	Treść linii demarkacyjnej	Zakres odstępstwa RPO od linii demarkacyjnej
	<i>sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</i>		

Źródło: Opracowanie własne Instytucji Zarządzającej.

4. ZAPROGRAMOWANIE ŚRODKÓW W FORMULE PROJEKTU HYBRYDOWEGO

[art. 8, ust. 1]

W ramach Programu Regionalnego planuje się przeznaczenie alokacji w wysokości max. 25,5 mln EUR na wsparcie inwestycji w formule projektów hybrydowych w ramach następujących obszarów:

- Efektywność energetyczna - 12,0 mln EUR
- Gospodarka odpadami - 1,5 mln EUR
- Strategie niskoemisyjne - 10,0 mln EUR
- Infrastruktura społeczna - 2,0 mln EUR

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej podczas spotkania roboczego z Instytucją Zarządzającą w dniu 6 lipca 2021 r. przedstawiło wykaz zidentyfikowanych projektów JST z województwa opolskiego potencjalnie kwalifikujących się do realizacji w trybie hybrydowym.

W związku z tym, powyższe wymaga przepracowania i szczegółowego uzgodnienia, dlatego deklarujemy ich modyfikację na późniejszym etapie negocjacji – co zostało również zawarte w piśmie przewodnim do Ministra przekazującym niniejsze *Stanowisko*.

5. WSPARCIE PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU PUBLICZNEJ INFRASTRUKTURY BADAWCZEJ

[art. 8, ust. 2, Załącznik nr 4-6]

Projekty z zakresu publicznej infrastruktury badawczej realizowane będą w Celu Polityki 1 w ramach celu szczegółowego 1 *Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystania zaawansowanych technologii*, zgodnie z którym realizowane będą jedynie projekty umożliwiające rozwój branż zidentyfikowanych w *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2027*.

Zarząd Województwa Opolskiego w dniu 8 marca 2021 r. zorganizował spotkanie z jednostkami naukowymi oraz organizacjami badawczymi z terenu województwa opolskiego, na którym przedstawiciele ww. organizacji przedstawili propozycje planowanych do realizacji przedsięwzięć z zakresu publicznej infrastruktury badawczej.

Zgodnie z ustaleniami wynikającymi z przedmiotowego spotkania propozycje projektów w postaci wypełnionych fiszek zostały przekazane do Instytucji Zarządzającej w celu ich wstępnej weryfikacji. Planuje się również przeprowadzenie spotkań/konsultacji z partnerami środowiska biznesowego, do których będzie skierowana propozycja świadczenia usług komercyjnych w zakresie przedmiotowych przedsięwzięć.

Procedura uzgodnienia przedmiotowych przedsięwzięć z MFiPR została odpowiednio opisana w Załączniku nr 4 do Kontraktu Programowego i na jej podstawie będą opiniowane projekty z zakresu publicznej infrastruktury badawczej.

Propozycje przedsięwzięć z zakresu publicznej infrastruktury badawczej przedstawione zostały w Tabeli 4.

Tabela 4. Propozycja przedsięwzięć z zakresu publicznej infrastruktury badawczej

TYPY PRZEDSIĘWZIĘĆ	BENEFICJENT	ALOKACJA [EUR]
Centrum Metrologii Przemysłowej – etap II	Politechnika Opolska	9 000 000
Rozbudowa Centrum Badań i Innowacji w Chorobach Cywilizacyjnych – Chorobach Sercowo-Naczyniowych i Chorobach Kręgosłupa – etap II	Uniwersytecki Szpital Kliniczny	4 000 000
Utworzenie Opolskiego Laboratorium Badań Strukturalnych i Materiałowych	Uniwersytet Opolski	3 000 000
RAZEM		16 000 000

Źródło: Opracowanie własne Instytucji Zarządzającej.

6. WSPARCIE PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU E-ZDROWIA

[art. 8, ust. 4]

W ramach Programu Regionalnego dla województwa opolskiego obecnie nie planuje się realizacji projektów z zakresu e-zdrowia możliwych do realizacji w Celu Polityki 1 w ramach celu szczegółowego 2 *Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządu.*

7. DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z ROZWOJEM OBSZARÓW WIEJSKICH

[art. 8, ust. 6]

W ramach Programu Regionalnego dla województwa opolskiego bezpośrednio ukierunkowane na rozwój obszarów wiejskich w Celu Polityki 5 w ramach celu szczegółowego 2 *Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, naturalnego*

dziedzictwa kulturowego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż obszary miejskie planuje się przeznaczyć środki w wysokości min. 29 mln EUR.

W ramach przedmiotowego celu planuje się działania w zakresie m.in. zachowania i modernizacji obiektów dziedzictwa kulturowego, rozwoju infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej, konserwacji zabytków ruchomych, inwestycji w turystyczne szlaki tematyczne i produkty turystyczne, jak również rewitalizacji obszarów wiejskich.

Administracyjnie województwo opolskie dzieli się na 12 powiatów, w tym 1 powiat grodzki (Opole) oraz 71 gmin (w tym 3 miejskie, 33 miejsko-wiejskie i 35 wiejskich). Sieć osadniczą województwa opolskiego wyróżnia dominacja miast małych, poniżej 10 tys. mieszkańców, jak również zwarty charakter osadnictwa wiejskiego i najwyższy w kraju stopień urbanizacji wsi. Pod względem funkcjonalnym zaznacza się koncentracja obszarów zurbanizowanych uprzemysłowionych w częściach centralnej i wschodniej, przy dominacji funkcji rolniczych na pozostałym obszarze województwa.

W związku z powyższym, planowane wsparcie w ramach pozostałych obszarów Programu Regionalnego będzie skierowane w dużej skali do obszarów wiejskich.

8. WSPARCIE OBSZARÓW STRATEGICZNEJ INTERWENCJI O ZNACZENIU KRAJOWYM I REGIONALNYM

[art. 9]

W perspektywie finansowej 2021-2027 w województwie opolskim zastosowanie będą miały **instrumenty terytorialne**, tj.:

- OSI regionalne - Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) – 5 subregionów województwa opolskiego,
- OSI krajowe: miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją – w województwie opolskim jest to 8 ww. miast średnich i 15 ww. obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją,
- Gminne Programy Rewitalizacji – 36 miast (i ich obszary wiejskie) oraz 35 gmin wiejskich.

OSI O ZNACZENIU REGIONALNYM

Propozycja województwa opolskiego dotycząca rozdysponowania podstawowej alokacji opiera się w głównej mierze na sprawdzonym już w perspektywie 2014-2020 **podejściu terytorialnym**, polegającym na wspieraniu **pięciu subregionów województwa**, które w perspektywie 2021-2027 będą ZIT-ami, stanowiąc jednocześnie OSI regionalne, i pokrywając obszar całego województwa opolskiego, tj.:

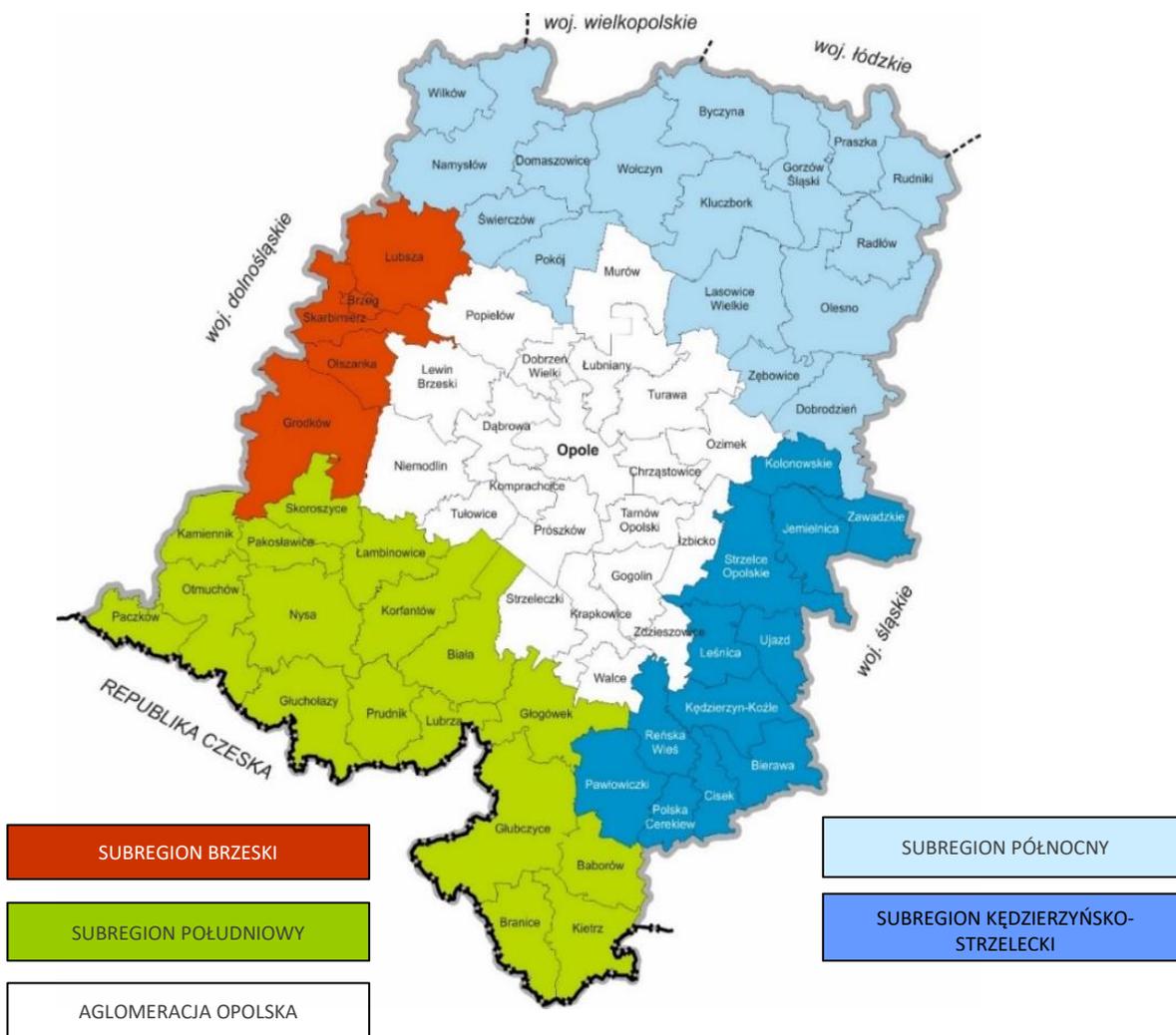
- Subregion Aglomeracja Opolska, z ośrodkiem wojewódzkim - miastem Opole,
- Subregion Brzeski,
- Subregion Kędzierzyńsko-Strzelecki,
- Subregion Południowy,
- Subregion Północny.

W ww. subregionach, zarówno w obszarach wsparcia EFRR jak i EFS+ realizowane będą projekty partnerskie, których celem będzie kompleksowe rozwiązywanie problemów społeczno-gospodarczych, poprzez dotacyjne formy wsparcia. Ponadto w ramach EFS+ planowane są projekty rozliczane ryczałtowo, tj. do 400 tys. PLN.

Uwzględnienie w programie ww. podejścia terytorialnego w postaci OSI – 5 Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, jako 5 Subregionów prowadzi także do osiągnięcia jednego z najważniejszych celów *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, a mianowicie **zwiększenia spójności terytorialnej kraju, jak również regionów**, w tym województwa opolskiego, poprzez niwelowanie różnic w poziomie rozwoju wewnątrz województwa, zapobiegając też zjawisku peryferyjności i procesowi marginalizacji obszarów najbardziej oddalonych od centrum regionu. Podejście to sprzyja także podniesieniu konkurencyjności województwa opolskiego.

Zaznaczenia wymaga fakt, że **wszystkie jednostki samorządu, które zostały zidentyfikowane jako OSI krajowe, są także częściami ww. subregionów** i będą uczestniczyć w podziale alokacji dedykowanej dla danego subregionu. Podział województwa na subregiony przedstawia Mapa 1.

Mapa 1. Subregiony w województwie opolskim

Źródło: Opracowanie własne IZ RPO WO 2014-2020.

W wyniku przeprowadzenia wstępnej analizy potrzeb subregionów zidentyfikowanych zostało 79 projektów na wartość ok. 6,8 mld PLN – szczegółowy wykaz przedstawiono w Tabeli 5.

Tabela 5. Propozycje projektów pozakonkursowych zgłoszonych przez subregiony województwa opolskiego – informacje ogólne

[PLN]

SUBREGION	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ
AGLOMERACJA OPOLSKA	20	2 653 874 168
SUBREGION BRZESKI	12	273 390 000
SUBREGION KĘDZIERZYŃSKO-STRZELECKI	22	1 272 124 162
SUBREGION POŁUDNIOWY	17	2 000 270 312
SUBREGION PÓŁNOCNY	8	575 003 383
RAZEM	79	6 774 662 025

Źródło: Opracowanie własne Instytucji Zarządzającej na podstawie fiszek zgłoszonych przez subregiony województwa opolskiego (grudzień2020/styczeń 2021).

Na podstawie zgłoszonego zapotrzebowania Zarząd Województwa Opolskiego podjął decyzję, iż każdemu subregionowi zostanie przyporządkowana w określonej części podstawowa alokacja w obszarach, które prezentuje Tabela 6.

Tabela 6. Obszary wsparcia Subregionów w województwie opolskim w wieloletniej perspektywie finansowej 2021-2027

EFRR	EFS+
efektywność energetyczna	kształcenie ogólne
zapobieganie zagrożeniom	edukacja przedszkolna
gospodarka wodno-ściekowa	usługi zdrowotne i społeczne
gospodarka odpadami	wsparcie rodziny i pieczy zastępczej
ochrona różnorodności biologicznej	
strategie niskoemisyjne	

dziedzictwo kulturowe i kultura, rozwój turystyki	
---	--

Źródło: Opracowanie własne Instytucji Zarządzającej.

OSI O ZNACZENIU KRAJOWYM

Zgodnie z zapisami KSRR 2030 w regionalnych programach na lata 2021-2027 wsparcie obligatoryjnie otrzymają znajdujące się na terytorium danego województwa Obszary Strategicznej Interwencji [OSI krajowe], tj. miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze i obszary zagrożone trwałą marginalizacją. W województwie opolskim wskazano następujące OSI krajowe:

- *Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze - 8 miast:* Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, Kluczbork, Krapkowice, Namysłów, Nysa, Prudnik, Strzelce Opolskie.

Zgodnie z założeniami, wybór miast średnich do kompleksowego wsparcia polityką rozwoju wiązał się z faktem, że pełnią one szczególnie ważną **rolę stabilizującą w policentrycznym systemie osadniczym**. Wskazane na poziomie krajowym 8 miast to stolice powiatów woj. opolskiego (łącznie w województwie jest 11 powiatów).

Tabela 7. Lista miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze - województwo opolskie wg typologii

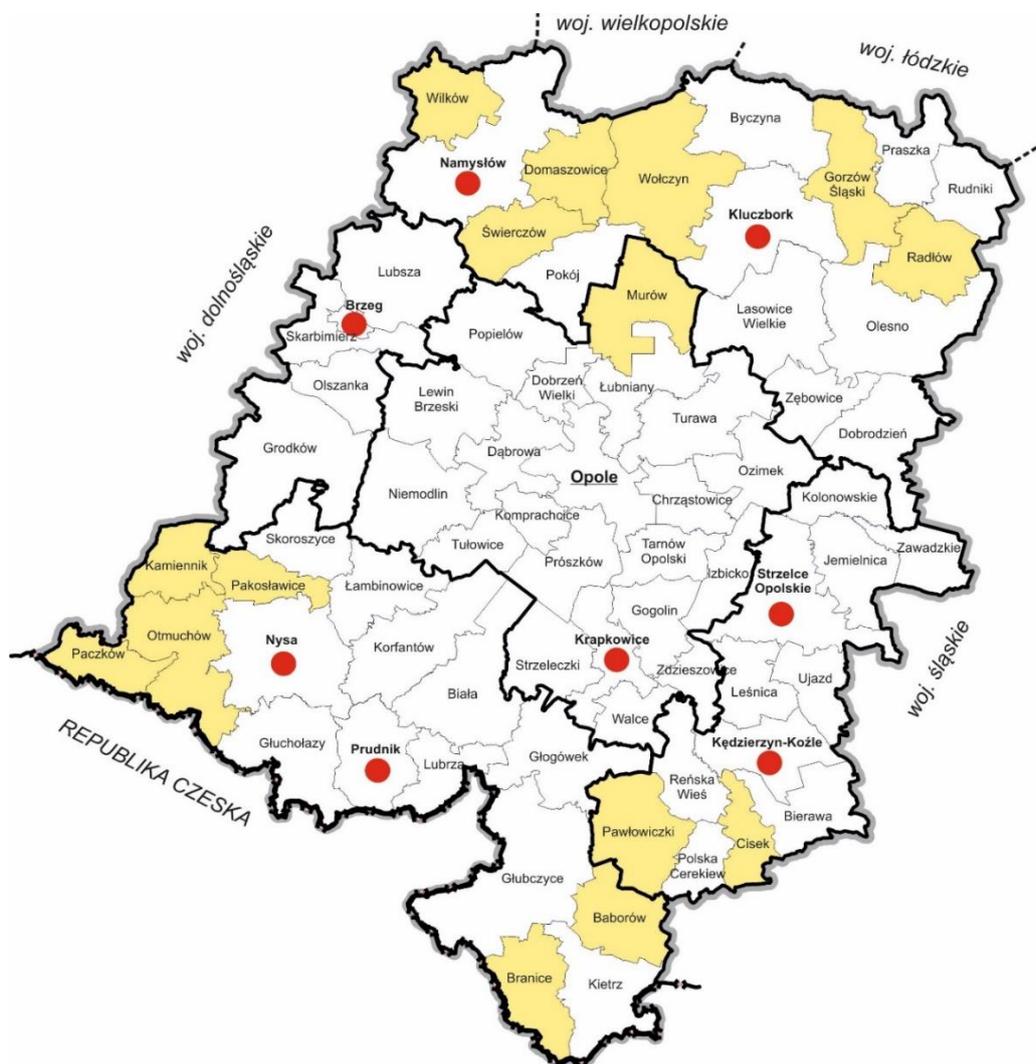
Lp.	Miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze	Typologia
1.	Kędzierzyn-Koźle	Miasta obniżającego się potencjału (silne powiększanie niekorzystnego dystansu, umiarkowanie zła sytuacja społeczno-gospodarcza)
2.	Kluczbork	
3.	Prudnik	Miasta stagnujące (umiarkowane powiększanie niekorzystnego dystansu, zła sytuacja społeczno-gospodarcza)
4.	Krapkowice	Miasta zagrożone marginalizacją

Lp.	Miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze	Typologia
5.	Nysa	(umiarkowane powiększanie niekorzystnego dystansu, umiarkowanie zła sytuacja społeczno-gospodarcza)
6.	Brzeg	
7.	Strzelce Opolskie	
8.	Namysłów	

Źródło: *Opracowanie własne Instytucji Zarządzającej na podstawie Aktualizacji delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających dystans rozwojowy)*, Instytut Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego PAN, Warszawa 2019 r.

- *Obszary zagrożone trwałą marginalizacją - 15 gmin*: Baborów, Branice, Cisek, Domaszowice, Gorzów Śląski, Kamiennik, Murów, Otmuchów, Paczków, Pakosławice, Pawłowiczki, Radłów, Świerczów, Wilków, Wołczyn.

Mapa 2. OSI krajowe w województwie opolskim

Źródło: Opracowanie własne Instytucji Zarządzającej na podstawie KSRR 2030 oraz Aktualizacji delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających dystans rozwojowy), Instytut Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego PAN, Warszawa 2019 r.

Zarząd Województwa Opolskiego dostrzegając cele określone w SOR oraz KSRR 2030 widzi potrzebę przeznaczenia dodatkowej alokacji na OSI krajowe wskazane na terenie województwa opolskiego, która pozytywnie wpłynie na realizację tych celów i wzmocni wewnętrzną spójność regionu.

Dodatkowe środki są potrzebne w celu kontynuacji dotychczasowego wsparcia podnoszącego jakość życia mieszkańców tych obszarów, którzy **stanowią aż 35% ogółu mieszkańców regionu opolskiego**. W odniesieniu do całkowitej powierzchni

województwa OSI krajowe wyznaczone dla opolskiego **zajmują 1/4 powierzchni regionu.**

Planuje się zarówno dedykowane wsparcie w wyznaczonych obszarach, jak również uwzględnienie w kryteriach wyboru projektów w obszarach przypisanych subregionom preferencji punktowej dla OSI krajowych.

Dodatkowo w obszarach, które z założenia będą finansowane w formie wsparcia zwrotnego OSI krajowe oraz Subregion Południowy będą miały preferencje poprzez dotacyjne tj. bezzwrotne formy wsparcia.

9. PRZEDSIĘWZIĘCIA PRIORYTETOWE

[art. 10]

Propozycje przedsięwzięć priorytetowych województwa opolskiego przedstawiono w Tabeli 8.

MFIPR przekazało komentarze do zaproponowanych przez stronę samorządową przedsięwzięć priorytetowych o szczególnym znaczeniu dla rozwoju województwa lub kraju. Powyższe wymaga przepracowania i szczegółowego uzgodnienia zakresów przedsięwzięć, w tym również z partnerami Samorządu Województwa Opolskiego, dlatego na obecnym etapie podtrzymujemy propozycje przedmiotowych przedsięwzięć, deklarując ich modyfikację na późniejszym etapie negocjacji – co zostało również zawarte w piśmie przewodnim do Ministra przekazującym niniejsze *Stanowisko*.

Tabela 8. Lista przedsięwzięć priorytetowych finansowanych w ramach Programu Regionalnego

L.p.	NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA	FUNDUSZ	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE [EUR]	WARTOŚĆ CAŁKOWITA [EUR]	CEL POLITYKI/ CEL SZCZEGÓŁOWY	CELE KLIMATYCZNE (TAK / NIE)
1.	Opolskie innowacyjne	EFRR	10 000 000	11 764 706	CP 1 / 1	NIE
2.	Opolskie konkurencyjne	EFRR	10 000 000	11 764 706	CP 1 / 3	NIE
3.	PNT eXperience – rozbudowa Parku Naukowo-Technologicznego w Opolu w zakresie przestrzeni centrum przetwarzania danych oraz utworzenia platformy chmurowej eXperience dla MŚP branży wysokich technologii	EFRR	10 000 000	11 764 706	CP 1 / 4	NIE
4.	Opolskie Inteligentne Specjalizacje	EFRR	1 000 000	1 176 471	CP 1 / 4	NIE
5.	Opolskie zielone dla instytucji publicznych (wiązki projektów)	EFRR	70 300 000	82 705 882	CP 2 / 1	TAK
6.	Europejska Inicjatywa Sołecka dla klimatu / Europejska Inicjatywa Miejska dla klimatu	EFRR	14 000 000	16 470 588	CP 2 / 1	TAK
7.	Opolskie solidarne w obliczu zagrożeń związanych z klimatem	EFRR	36 900 000	43 411 765	CP 2 / 4	TAK

L.p.	NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA	FUNDUSZ	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE [EUR]	WARTOŚĆ CAŁKOWITA [EUR]	CEL POLITYKI/ CEL SZCZEGÓŁOWY	CELE KLIMATYCZNE (TAK / NIE)
	<i>(wiązki projektów)</i>					
8.	Opolski monitoring powietrza - etap II	EFRR	2 000 000	2 352 941	CP 2 / 4	TAK
9.	Termiczne przetwarzanie odpadów medycznych <i>(projekt hybrydowy)</i>	EFRR	1 500 000	1 764 706	CP 2 / 6	TAK
10.	Opolskie na rzecz bioróżnorodności	EFRR	10 000 000	11 764 706	CP 2 / 7	TAK
11.	Przebudowa infrastruktury miejskiej w Opolu na rzecz transportu publicznego	EFRR	15 000 000	17 647 059	CP 2 / 8	TAK
12.	Opolskie na rowery do centrów usług i miejsc pracy	EFRR	27 000 000	31 764 706	CP 2 / 8	TAK
13.	Przebudowa dróg wojewódzkich, w tym obwodnic, mających na celu ułatwienie dostępu do stolicy regionu, Autostrady A4 oraz dróg expressowych <i>(wiązki projektów)</i>	EFRR	117 000 000	138 470 588	CP 3 / 3	NIE
14.	Przebudowa układu komunikacyjnego dla poprawy dostępności mieszkańców całego województwa do centrów usług administracji samorządowej i rządowej w	EFRR	10 000 000	11 764 706	CP 3 / 3	NIE

L.p.	NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA	FUNDUSZ	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE [EUR]	WARTOŚĆ CAŁKOWITA [EUR]	CEL POLITYKI/ CEL SZCZEGÓŁOWY	CELE KLIMATYCZNE (TAK / NIE)
	Opolu					
15.	Programy zdrowotne dla aktywności zawodowej (<i>wiązki projektów</i>)	EFS+	14 000 000	16 470 588	CP 4 / 3bis	NIE
16.	Programy zdrowotne dla aktywności zawodowej	EFS+	14 000 000	16 470 588	CP 4 / 3bis	NIE
17.	Adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników oraz elastyczne formy zatrudnienia	EFS+	9 000 000	10 588 235	CP 4 / 3bis	NIE
18.	Opolskie szkolnictwo zawodowe dla rynku pracy etap II	EFS+	16 500 000	19 411 765	CP 4 / 5	NIE
19.	Odkrywczy sekretów nauki etap II	EFS+	10 000 000	11 764 706	CP 4 / 5	NIE
20.	Edukacja włączająca i integracyjna w woj. opolskim w odpowiedzi na COVID-19	EFS+	9 500 000	11 176 471	CP 4 / 5	NIE
21.	Aktywizacja społeczno-zawodowa w woj. opolskim oraz wsparcie osób bezdomnych	EFS+	6 000 000	7 058 824	CP 4 / 7	NIE
22.	Usługi społeczne realizowane w ramach Centrów Usług Społecznych	EFS+	5 000 000	5 882 353	CP 4 / 7	NIE
23.	Wsparcie integracji społecznej obywateli państw trzecich	EFS+	6 000 000	7 058 824	CP 4 / 8	NIE

L.p.	NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA	FUNDUSZ	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE [EUR]	WARTOŚĆ CAŁKOWITA [EUR]	CEL POLITYKI/ CEL SZCZEGÓŁOWY	CELE KLIMATYCZNE (TAK / NIE)
	oraz społeczności marginalizowanych np. Romów					
24.	Usługi zdrowotne - programy zdrowotne (<i>wiązki projektów</i>)	EFS+	38 000 000	44 705 882	CP 4 / 9	NIE
25.	Bliżej rodziny i dziecka - wsparcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo - wychowawcze oraz wsparcie pieczy zastępczej etap II	EFS+	8 000 000	9 411 765	CP 4 / 9	NIE
26.	Nie-Sami-Dzielni – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne etap II	EFS+	17 300 000	20 352 941	CP 4 / 9	NIE
27.	Europejski Budżet Obywatelski - etap II	EFS+	3 000 000	3 529 412	CP 4 / wybrane cele	NIE
28.	Opolskie na rzecz szkolnictwa	EFRR	6 000 000	7 058 824	CP 4 / 2	NIE
29.	Opolski Inkubator Społeczny - wsparcie osób z grup defaworyzowanych, zwłaszcza dzieci	EFRR	10 000 000	11 764 706	CP 4 / 3	NIE
30.	Wzmocnienie potencjału skonsolidowanych pocovidowych usług rehabilitacyjnych poprzez integrację	EFRR	9 000 000	10 588 235	CP 4 / 4	NIE

L.p.	NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA	FUNDUSZ	WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA UE [EUR]	WARTOŚĆ CAŁKOWITA [EUR]	CEL POLITYKI/ CEL SZCZEGÓŁOWY	CELE KLIMATYCZNE (TAK / NIE)
	i współpracę podmiotów ochrony zdrowia					
31.	Utworzenie Regionalnego Międzypokoleniowego Centrum Aktywności wraz z Centrum IT	EFRR	15 000 000	17 647 059	CP 5 / 1	NIE
32.	Opolskie na rzecz kultury i turystyki pocovidowej	EFRR	12 400 000	14 588 235	CP 5 / 1	NIE
33.	Europejska Inicjatywa Miejska	EFRR	3 000 000	3 529 412	CP 5 / 1	NIE
34.	Opolskie zabytki	EFRR	7 400 000	8 705 882	CP 5 / 2	NIE
35.	Europejska Inicjatywa Sołecka	EFRR	3 000 000	3 529 412	CP 5 / 2	NIE
36.	Rewitalizacja obszarów miejskich	EFRR	27 300 000	32 117 647	CP 5 / 1	NIE
37.	Rewitalizacja obszarów wiejskich	EFRR	18 500 000	21 764 706	CP 5 / 2	NIE
OGÓŁEM			589 300 000	693 294 118	-	-

Źródło: Opracowanie własne Instytucji Zarządzającej.

III. Uwagi proceduralne do treści Kontraktu Programowego dla Województwa Opolskiego

ŚRODKI Z BUDŻETU PAŃSTWA NA WSPÓŁFINANSOWANIE [art. 5 ust. 4]

- Dla projektów ze środków EFRR będących zadaniem własnym samorządu województwa wprowadzono, iż nie więcej niż 30% środków przyznanych na współfinansowanie może być przeznaczone na tego typu przedsięwzięcia – zaproponowane ograniczenie dla projektów z zakresu zadań własnych województwa, może spowodować, iż kluczowe dla regionu projekty nie będą mogły być realizowane. Ponadto wydaje się, iż decyzja o tym czy projekt powinien być dofinansowany środkami z BP nie powinna być uzależniana od formy wnioskodawcy. Zapis ten może również znacząco zmniejszyć projekty partnerskie, w których liderem jest Województwo, a partnerami inne JST z całego województwa. Projekty będące projektami z zakresu zadań własnych samorządu województwa obejmują swym zakresem cały region, mają strategiczne znaczenie dla rozwoju całego województwa, tym samym są zazwyczaj inwestycjami o dużej wartości. Dzięki realizacji tego typu inwestycji na obszarze całego województwa osiągany jest równy poziom, efekt realizowanej inwestycji. Przykładowo realizowane z powodzeniem przedsięwzięcia w obszarze edukacji, zdrowia czy infrastruktury drogowej służą mieszkańcom całego województwa opolskiego a nie tylko samorządowi województwa czy też jednostkom podległym.

Pomimo wprowadzenia w obecnie opiniowanej treści Kontraktu możliwości zwiększenia limitu za zgodą Ministra, mając na uwadze powyższe wnosimy o rezygnację z wprowadzonego 30% limitu środków dot. projektów własnych samorządu województwa.

MAKSYMALNY UDZIAŁ BUDŻETU PAŃSTWA W FINANSOWANIU WYDATKÓW KWALIFIKOWALNYCH W RAMACH DANEGO PROJEKTU W DANYM CELU SZCZEGÓLOWYM W RAMACH EFS+ [art. 18, ust. 3, Załącznik nr 33]

- *Dotyczy obszaru wsparcia (I) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+)*

W ramach celu szczegółowego (I) wspierane będą głównie osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością oraz pieczę zastępcza. W przypadku osób bezdomnych nie stosuje się obecnie skutecznych działań pozwalających przywrócić te osoby do społeczeństwa, tak aby były w stanie funkcjonować bez pomocy osób trzecich, a docelowo mogły znaleźć i utrzymać zatrudnienie. Osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością to grupa, która doświadcza jednej z najbardziej skrajnych i brutalnych form wykluczenia społecznego stąd ważne jest, aby wsparcie jej oferowane było kompleksowe i zindywidualizowane.

Realizowane będą również działania w zakresie usług społecznych skierowanych m.in. do rodzin przeżywających problemy opiekuńczo – wychowawcze oraz wsparcie pieczy zastępczej. W celu zapewnienia najlepszej formy opieki dla dzieci umieszczonych w tym systemie i urzeczywistnienia zasady deinstytucjonalizacji usług należy stworzyć nowe rodzinne domy dziecka. Istotne są także działania promujące i rozwijające rodzinną pieczę zastępczą, skutkujące wzrostem liczby rodzin chcących pełnić funkcję rodziny zastępczej, w tym tworzenie warunków do pozyskiwania tych rodzin oraz prowadzenie szkoleń na kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnych domów dziecka.

Mając na uwadze powyższe, **wnioskuje się o ustalenie maksymalnego udziału budżetu państwa w finansowaniu wydatków kwalifikowalnych w ramach danego projektu EFS+ dla projektów realizowanych w celu szczegółowym (I) na poziomie 10%**, ponieważ bez dodatkowego współfinansowania czyli przy 15% wkładzie własnym Beneficjentów mogą wystąpić trudności z realizacją projektów w tym obszarze.

INFORMACJA I PROMOCJA [\[art. 22\]](#)

- Zapisy art. 22, ust. 1, pkt 3): *„zorganizowania, na wniosek Ministra, wydarzeń medialnych (np. briefingu prasowego, konferencji prasowej) wspólnie z przedstawicielami Ministra w przypadku m.in. ogłaszania naboru wniosków, podpisywania wybranych umów o dofinansowanie lub np. otwarcia projektów”* oraz art. 22, ust. 1, pkt 5): *„ściślej współpracy z Ministrem przy realizacji działań*

informacyjnych i promocyjnych o szerokim zasięgu” nie są zasadne w przypadku programów zarządzanych na poziomie regionalnym.

Zgodnie z zapisami art. 4 ust. 2 opiniowanego projektu Kontraktu, strona samorządowa zobowiązuje się do realizacji programu zgodnie z Umową Partnerstwa (UP) oraz przepisami prawa, stosowania wytycznych wydanych przez ministra. Odnosi się to również do wytycznych dot. realizacji działań informacyjnych i promocyjnych, w których określone zostaną szczegółowe obowiązki instytucji systemu wdrażania Funduszy Europejskich (FE) oraz zasady współpracy. Biorąc pod uwagę obecne zapisy projektu UP, regulacje prawne oraz projekt Strategii komunikacji FE nie ma żadnych podstaw do wprowadzania radykalnych wymogów dla instytucji zarządzających regionalnymi programami operacyjnymi, jak wskazano w art. 22. Dotyczy to zarówno organizowania na wniosek ministra wydarzeń medialnych, ani tym bardziej ścisłej współpracy w przypadku prowadzenia działań o szerokim zasięgu. Wszystkie zadania, które będzie realizowała Instytucja Zarządzająca Programem Regionalnym będą zgodne ze strategią komunikacji dla konkretnego programu operacyjnego uwzględniającego specyfikę regionalną, a tym samym spójne z Strategią komunikacji FE. Ponadto zaplanowane w cyklu rocznym szczegółowe działania informacyjne, promocyjne, w tym te o szerokim zasięgu każdorazowo podlegają zatwierdzeniu przez IK UP zarówno na etapie zaplanowania takich działań, jak i ich aktualizacji/wprowadzania zmian do nich. W związku z powyższym ścisła współpraca z Ministrem w zakresie jednego typu narzędzi działań komunikacyjnych, tj. tych o szerokim zasięgu – na poziomie regionalnego programu jest bezzasadna. Podobnie jak narzucanie IZ oraz beneficjentom regionalnego programu operacyjnego sposobu organizacji wydarzeń medialnych.

- *Wątpliwość wzbudzają zapisy art. 22, ust. 2: „w przypadku naruszenia zasad określonych w ust.1, Minister może podjąć decyzję o zmniejszeniu maksymalnie do **0,05%** wkładu budżetu państwa w **projekcie**. W przypadku stwierdzenia powtarzających się rażących naruszeń zasad określonych w ust.1, Minister wzywa do niezwłocznego wykonania obowiązków, a w przypadku niewykonania wezwania może podjąć decyzję o czasowym wstrzymaniu wkładu budżetu państwa w **Programie**”.*

Wg obecnego zapisu opiniowanego projektu Kontraktu, jeśli IZ nie poinformuje Ministra o: podpisaniu umowy z danym beneficjentem, wydarzeniu otwierającym projekt tego beneficjenta, zakończeniu realizacji projektu przez tego beneficjenta to Minister może podjąć decyzję o zmniejszeniu wkładu Budżetu Państwa w projekcie. W jaki sposób ww. konstrukcja nakładania kar będzie realizowana w stosunku do IZ oraz beneficjenta?

Dodatkowo wyjaśnienia wymaga, iż propozycja podobnych zapisów jak wskazano w art. 22 ust. 1 była prezentowana na Grupie Sterującej zajmującej się działaniami komunikacyjnymi (maj 2021 r.). Wówczas to, przedstawiciele Ministerstwa poinformowali wszystkie regiony, że przedmiotowe wymogi odnoszą się do krajowych programów operacyjnych.

WARUNKI ZMIANY KONTRAKTU [art. 24, ust. 2]

- Wnioskuje się o przywrócenie zmienionego zapisu: „*W przypadku, gdy w toku negocjacji z Komisją Europejską Programu Regionalnego, wprowadzono w jego treści zmiany, które wpływają na treść Kontraktu, Strona samorządowa w ciągu 14 dni kalendarzowych od zatwierdzenia zmienionego Programu Regionalnego przez Komisję Europejską informuje Ministra o zmianach w Kontrakcie wynikających z powyższych zmian, Minister przygotowuje projekt zmiany Kontraktu do podpisania przez Strony*” -zgodnie z pierwotną wersją treści Kontraktu Programowego (art. 22 ust 2 projektu z 13 maja 2021 r.).

Obecna treść Kontraktu Programowego [art. 24, ust. 2] wprowadza wątpliwości w zakresie **wyrażenia zgody przez Ministra na wprowadzenie zmian do Kontraktu Programowego po zatwierdzeniu przez Komisję Europejską zmienionego Programu Regionalnego**. Zgodnie z zapisami art. 23 rozporządzenia ogólnego 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. Komisja Europejska przyjmuje Program Regionalny w drodze aktu wykonawczego - decyzja zatwierdzającą Program. Powyższe oznacza, że po przyjęciu Programu przez KE niezasadne jest wystąpienie strony samorządowej z wnioskiem do Ministra o wyrażenie zgody na wprowadzenie zmian w Kontrakcie.

Zgodnie z Ustawą o *zasadach prowadzenia polityki rozwoju*¹³ Kontrakt Programowy stanowi podstawę do negocjacji z Komisją Europejską programu służącego realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności, opracowanego przez zarząd województwa.

ZAŁĄCZNIKI

- Błędne odwołania do Załącznika nr 5 i 6.

Zgodnie z zapisami wskazanymi w Załączniku 4 Kontraktu Programowego (pkt. 1, 4) „wraz z listą przedsięwzięć (zgodnie z wzorem stanowiącym **załącznik 1 do procedury**) (...)”. Powinno być: „wraz z listą przedsięwzięć (zgodnie z wzorem stanowiącym **załącznik 5 do Kontraktu**) (...)”.

Zgodnie z zapisami wskazanymi w Załączniku 4 Kontraktu Programowego (pkt. 1, 4b) „wnioski o wydanie opinii poszczególnych przedsięwzięć przygotowane zgodnie z wzorem stanowiącym **załącznik 2 do procedury**.” Powinno być: „wnioski o wydanie opinii poszczególnych przedsięwzięć przygotowane zgodnie z wzorem stanowiącym **załącznik 6 do Kontraktu**.”

Ponadto zgłasza się uwagę o korektę treści projektu Kontraktu Programowego w zakresie:

- odwołania do *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 r.* We wstępnej części treści KP wskazuje się na *Strategię Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.*, natomiast odwołania w przypisie odnoszą się do projektu *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 r.* We wstępie przedmiotowego Stanowiska wskazano również odwołania do aktualnie obowiązującego projektu SRWO 2030,
- zmiany nazwy Programu Regionalnego z: „*Fundusze Europejskie dla Opolskiego na lata 2021-2027*” na: „*Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021-2027*” (art. 1).

¹³ t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę czynniki społeczno – gospodarcze województwa opolskiego, jak również dane, przedstawione przez MFiPR w materiale dotyczącym *Podziału alokacji na programy regionalne*, opracowanym na potrzeby projektu Umowy Partnerstwa, przy podziale rezerwy utworzonej na programy regionalne dla perspektywy 2021-2027 należy zwrócić uwagę na sytuację województwa opolskiego:

- bardzo niekorzystna dla województwa opolskiego wartość wskaźnika dotyczącego poziomu zamożności, czyli PKB na mieszkańca. Województwo zajmuje w Polsce w – **11 pozycję pod kątem PKB na mieszkańca w PPS**. Jednocześnie opolskie odnotowuje **najniższą w Polsce dynamikę przyrostu PKB** w latach 2004 – 2018,
- bardzo niekorzystna wartość wskaźnika ubytku ludności w latach 2004-2018 – spadek liczby ludności wyniósł 8,5%, co powoduje, że **region jest jednym z najszybciej wyludniających się obszarów w Europie**,
- bardzo niski wskaźnik określony dla celu polityki nr 1, tj. **nakłady na B+R na mieszkańca**. Województwo opolskie pod tym względem jest na jednym z najniższych poziomów w kraju, **wg danych przytaczanych przez MFiPR jest 4. od końca**,
- bardzo niski wskaźnik określony dla celu polityki 5 - **Organizacje według głównej dziedziny działalności (rozwój lokalny)**. Słaba aktywność społeczna wyrażona poprzez **stan III sektora plasuje województwo na 2. pozycji od końca w kraju**,
- silne zróżnicowanie w zakresie rozwoju – **podregion (NUTS 3) nyski osiągnął zaledwie 60% średniej krajowej PKB na mieszkańca**, co daje wynik znacznie mniejszy, niż w każdym z województw Polski Wschodniej,
- **wyższa niż przeciętnie w kraju stopa bezrobocia** (w grudniu 2020 r. poziom bezrobocia osiągnął poziom 6,9%, podczas gdy średnio w kraju wyniósł 6,2%). Ponadto **stopa bezrobocia rośnie szybciej niż w kraju**,
- **znaczący udział OSI krajowych**, tj. miast średnich tracących funkcje społeczno – gospodarcze oraz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie opolskim. Mieszkańcy tych obszarów **stanowią aż 35% mieszkańców województwa opolskiego**, natomiast ich powierzchnia **zajmuje aż 1/3 powierzchni regionu**.

Ponadto należy zwrócić uwagę, iż:

- województwo opolskie jest **jednym z 5 regionów**, które poza środkami, jakie ma otrzymać w ramach Programu Regionalnego, **nie zostało objęte żadnym dodatkowym wsparciem**, na które mogą liczyć inne regiony w postaci środków z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji oraz Polski Wschodniej,
- biorąc pod uwagę wskazane dodatkowe alokacje dla kilkunastu regionów ze środków FST oraz PW, województwo opolskie spada na **11. miejsce w kraju pod względem porównania alokacji obu perspektyw** (Wykres 1), niższe pozycje zajmują wyłącznie województwa, które osiągają znacznie wyższy, niż opolskie, poziom rozwoju mierzony PKB na mieszkańca,
- w przypadku województwa opolskiego wartość środków UE z RPO w przeliczeniu na mieszkańca wynosi 776,49 PLN, podczas gdy uwzględniając środki FST oraz PW dla porównywalnego pod względem liczby ludności Świętokrzyskiego wartość ta wynosi aż 1 235,05 PLN na jednego mieszkańca, tzn. o ok. 60 % więcej niż Opolskie.

Jednocześnie warto też nadmienić, iż **opolskie należy do województw o największym potencjale instytucjonalnym oraz sprawności i skuteczności w wydatkowaniu środków europejskich**, co potwierdzają rankingi dotyczące poziomu kontraktacji i płatności w ramach RPO, prezentowane cyklicznie przez MFiPR, a także badania jakości rządzenia na poziomie regionalnym, prowadzone na zlecenie KE przez Uniwersytet w Göteborgu, czy badanie opinii publicznej, przeprowadzone przez Instytut Badań Rynkowych i Społecznych nt. oceny władz samorządów województw z 2020 roku.